

TÜRK DÜNYASI ORTAK KURULUŞU OLARAK TÜRK AKADEMİSİ ULUSLARARASI TEŞKİLATI (TWESCO), ROLÜ VE İŞ BİRLİKLERİ

Mustafa BIYIKLI¹

Öz

Türk dili konuşan ülkelerin katılımına açık *Türk Akademisi*'nin Kuruluşuna Dair Anlaşma, Kırgızistan'ın başkenti Bişkek şehrinde, 23 Ağustos 2012 yılında üye devletler tarafından imzalanmıştır. *Türk Akademisi*, üye devletler Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye arasında, belirli görevler ve amaçlar için, *Türk Konseyi*'nin himayesinde uluslararası bir teşkilat olarak kurulmuştur. Uluslararası hukuki ehliyete sahip *Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı*, kendi kurumsal amaçlarını ve görevlerini yerine getirmek amacıyla Türkoloji alanındaki bilimsel, akademik, stratejik ve sosyal saygın kurum ve kuruluşlarla yoğun ilişkiler kurmaktadır. Ortak Türk Tarihi kitapları, Almanak ve Antoloji kitapları yanı sıra pek çok akademik kitap ve bilimsel dergi yayınlamaktadır.

Merkezi Kazakistan Astana'da bulunan *Türk Akademisi*, aktif olarak 2014 yılından beri, uluslararası düzeyde düzenli olarak akademik çalışmalar, forumlar, konferanslar, toplantılar, bilimsel seminerler, yuvarlak masa toplantıları ve tanıtım sergileri düzenlemektedir.

Bu tebliğin amacı, uluslararası arenada ve öncelikle Türk Dünyasında dahi tam olarak bilinmeyen, tanınmayan ve sesini pek duyuramayan söz konusu bu ortak kuruluşu, kurumsal yapısını, yetkilerini, işleyişini, görevlerini, amaçlarını, geldiği aşamayı, misyon, vizyon ve rolünü, ortak ilişkiler ve işbirlikleri çerçevesinde resmi belgelere dayalı olarak ortaya koymak, Türk akademik dünyasının bu önemli uluslararası kuruma ilgisini ve dikkatini çekmektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Akademisi, Türk Dünyası, Türk Cumhuriyetleri

THE ROLES AND COLLABORATIONS OF INTERNATIONAL TURKIC ACADEMY (TWESCO)

Abstract

Turkic Academy's which is open to participation of Turkic speaking states foundation agreement was signed in Bishkek the capital of the Kyrgyz Republic on 23 August 2012 by the member states. Turkic Academy was founded to fulfill specific mission and objectives as an international institution under the sponsorship of Turkic Council by the member states such as Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, and Turkey. International Turkic Academy coordinating intensive relationship with scientific, academic, strategic and social institutions in the area of Turcology. However, Turkish Academy has been publishing mutual Turkic History books, Almanac and Anthology and also lots of academic books and scientific journals.

Turkic Academy located in Astana-Kazakhstan has been regularly organizing international academic studies, forums, conferences, meetings, scientific seminars and, exhibitions since 2014. The aim of this paper is, to introduce organizational structure, authorities, operations, duties, objectives, mission and vision of Turkic Academy that is not well known in international area and even Turkic world.

Keywords: Turkic Academy, Turkish World, Turkish States

¹ Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi ÜİB/Dumlupınar Üniversitesi TB

GİRİŞ

1990 sonrası Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin birer birer bağımsızlıklarını ilan etmeleriyle Türk soy, boy ve topluluklarının önünde farklı fırsatların sunulduğu yeni bir alan açılmıştır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından yeni kurulan Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye Cumhuriyeti arasında birçok alanda işbirliği sağlanmış; bu işbirliğinin doğal sonucu olarak da bazı kurum ve kuruluşlar kurulmuştur.

1990'dan bu yana Türk dünyasıyla ilgili kültürel ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi yolunda *Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi(TÜRKPA)*, *Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı (TÜRKSOY)*, *Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi(Türk Konseyi/Türk Keneşi)*, *Türk İş Konseyi*, *Türk Akademisi*, *Türk Kültür ve Mirası Vakfı* gibi kurum ve kuruluşlar oluşturulmuş; bazı Türk Cumhuriyetleriyle de stratejik iş birliği anlaşmaları imzalanmıştır.(Mert, 2015:286-287).

Türk Akademisi, geldiği noktada Türk akademik dünyası için önem taşımaktadır. Türk üniversitelerinin ve akademisyenlerinin uluslararası bir hüviyet kazanmış bu kuruma gereken ilgi ve dikkati göstermesi isabetli olacaktır. Bu çalışmanın ele alınış maksadı ve hedefi de esasen bunu sağlamaya çalışmaktır.

25 Mayıs 2010 tarihinde Kazakistan'ın başkenti Astana'da Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in himayelerinde Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın bünyesinde kurulmuş olan Bilimsel Araştırma Merkezi, 23 Ağustos 2012'de Bişkek'te düzenlenen Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Zirvesi'nde alınan kararla, Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan ve Türkiye devletlerinin inisiyatifiyle *Türk Akademisi* statüsüne dönüştürüldü. 27 Ağustos 2014 itibarıyla uluslararası kuruluş statüsünü kazandı. Bu yeni statüsü ile Akademi, Türk dünyasındaki ve öncelikle üye ülkelerin ortak bütün bilimsel ve eğitim-öğretim kurumlarını koordine etmek görevini üstlendi.(twesco.org/tr/about/media).

Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleriyle ilişkilerinin geliştirilmesi, bu ülkelerin bağımsızlıklarını kazanmalarından sonra Türk dış politikasının öncelikli hedefleri arasında olmuştur. Bu çerçevede Türk Cumhuriyetleri arasında çok taraflı iş birliğini geliştirmek amacıyla Türkiye'nin girişimiyle 1992 yılında *Türk Dili Konuşan Ülkeler Zirveler süreci* başlatılmıştır. Sürecin kurumsallaştırılması yönünde ortaya çıkan irade çerçevesinde Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan tarafından 3 Ekim 2009 tarihinde imzalanan Nahçıvan Anlaşmasıyla Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi, kısaca *Türk Konseyi* kurulmuştur. Diğer üye ülkeler yanında Türkiye de Türk dili konuşan halklar arasındaki ortak dil, tarih ve kültür bağlarının güçlendirilmesi suretiyle, ikili ve çok taraflı işbirliğinin derinleştirilmesine ve mevcut Türk Konseyi'nin kurumsallaşmasına büyük önem atfetmiştir. Bu minvalde bir *Türk Akademisi* kurulması düşüncesi ile 23 Ağustos 2012 tarihinde Bişkek'te gerçekleştirilen *Türk Konseyi II. Zirvesi*'nde "*Türk Akademisinin Kuruluşuna Dair Anlaşma*" imzalanmıştır. Söz konusu anlaşmayla *Türk Konseyi*'nin himayesinde merkezi Kazakistan'ın başkenti Astana'da bulunan, halen faaliyet gösteren uluslararası bir kuruluş olarak *Türk Akademisi* kurulmuştur. Akademinin amaçları, görevleri ve yapısına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. *Türk Akademisi*, temel olarak Türk dili, edebiyatı, kültürü, tarihi ve etnografyasının tarihî gelişimine ilişkin çalışmaların yapılması, geliştirilmesi, Türk dilleri arasında bir bütünlük oluşturulması amacıyla kurulmuş olup, söz konusu anlaşma Türk

çalışmaları alanında uzmanlar yetiştirmek amacıyla doktora programlarının düzenlenmesini öngörmüştür. (tbmm.gov.tr, 2014).

Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, *Türk Akademisi* ve *Türk Konseyi Türk Üniversiteler Birliği*'nin kurulmuş olması, Mevlana gibi değişim programları, Türk Cumhuriyetleri arasında öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliğini de beraberinde getirmiştir.

16-17 Ekim 2014 tarihlerinde dönem başkanlığını yürütmüş olan Atatürk Üniversitesi'nin ev sahipliğinde Erzurum'da gerçekleştirilen *Türk Konseyi Türk Üniversiteler Birliği*'nin I. Genel Kurul Toplantısı'nda birlik üyesi rektör ve rektör temsilcileri tarafından üzerinde mutabık kalınan konulardan biri de *Türk Akademisi* ile ilişkilerin nasıl olacağı konusuydu. Bu hususta uluslararası bir teşkilat hâline dönüşen *Türk Akademisi* ile *Türk Konseyi Türk Üniversiteler Birliği* arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinin gereği vurgulanmıştır. Birliğin bilimsel toplantılarının Akademi ile işbirliği içerisinde gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır. *Türk Akademisi* ile *Türk Konseyi*'ne üye devletlerin üniversiteleri arasında ortak yükseköğretim ve doktora programlarının yürütülebileceği kaydedilmiştir. *Türk Akademisi*'nin üye ülkelerin ortaokul ve lise müfredatında yer verilmek üzere Akademimin öncülüğünde ve üye devletlerin üniversiteleri ile işbirliği içerisinde yükseköğretim müfredatı için benzer kitapların referans kaynağı ve ders kitabı olarak hazırlanabileceği belirtilmiştir.(Mert, 2015:274).

Türk Akademisi'nin, Türk Dili konuşan ülkelerin üniversiteleri arasında öğretim üyeleri ve öğrenci hareketliliği, uyum, denklik, akredite vb. konularda, YÖK'ün öncülüğünde Türk Dünyası Üniversiteler Ajansı şeklinde bir birimin kurulması ve *Türk Akademisi* içerisinde uygun bir şekilde yapılandırılması yönünde teklifler sunulmuştur.(Aktaş-İpek, 2016:47).

Türk Konseyi, 11 Eylül 2015 tarihinde Astana'da toplanan 5. Zirvesi'nde, çeşitli alanlarda çok taraflı işbirliğinin derinleştirilmesi ve genişletilmesi temaları oluşturmuştur. Kurumsal işbirliği alanında da *Türk Akademisi* tarafından hazırlanan "Türk Dünyası'nda Bütünleşmeye İlişkin Temel İlkelerle İlgili Kavram Kâğıdı" belgesiyle ilgili çalışmaların sürdürülmesi karara bağlanmıştır.(Haftalık e-bülten/33, 2015).

Akademi'nin bütün Türk boylarının ortak mirasının, Türk kültürünün, edebiyatının ve tarihinin araştırılmasında uluslararası öncü bir rol üstlenmesi ile bu alanda en iyi uzmanların gelip çalışabileceği bir ortam sağlanması öngörülmektedir. Türk tarihi, Türk dili, Türk edebiyatı, Türk sanatı, Türk folklorü ve Türk etnolojisinin yanı sıra siyaset bilimi, ekonomi, uluslararası ilişkiler ve sosyoloji gibi bilim dallarında da çalışmalar yürütmesi, dünya arenasında tanıtma ve anlatma platformu olması hedeflenen *Türk Akademisi*, Türk halkları arasında uyumun/entegrasyonun sağlanmasında bilimsel ve fikrî zemini hazırlamaya ve güçlendirmeye çalışmaktadır.(Kıdırali, 2015:600, Canseyit, 2014:18).

1.Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı (Türk Akademisi)

1.1. Türk Akademisi'nin Kuruluşu

Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı/International Turcic Academy (Turcic World Educational and Scientific Cooperation Organization: TWESCO), kısaca *Türk Akademisi*.

Türk dili konuşan ülkelerin katılımına açık olan *Türk Akademisi*'nin Kuruluşuna Dair Anlaşma, Kırgızistan'ın başkenti Bişkek şehrinde, 23 Ağustos 2012 yılında her biri eşit derecede geçerli olmak üzere, Azerice, Kazakça, Kırgızca, Türkçe ve İngilizce olarak tek orijinal nüsha halinde süresiz olarak Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'ne üye ülkeler olan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye tarafından imzalanmıştır. Kuruluş anlaşması, 3 Ekim 2009 tarihinde Nahçıvan şehrinde imzalanan *Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Kurulmasına Dair Nahçıvan Anlaşması*'nda kayıtlı hükümlere dayandırılmıştır. Bununla beraber, 16 Eylül 2010 tarihinde İstanbul'da yapılan ve *Türk Akademisi* kurulmasının gereğini vurgulayan *Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları 10. Zirvesi Bildirisi* de anlaşmada dikkate alınmıştır. Böylece aynı yer ve tarihte imzalanan *Türk Kültür ve Mirası Vakfı* ile beraber *Türk Akademisi* de teşekkül etmiştir. (TDİK, 2014:71). Türk Kültür ve Mirası Vakfı, aynı zamanda Akademi'nin, kültür alanında yapılacak çalışmalarını desteklemek üzere, kurulmuştur.(Akıncı, 2014:25).

Türk Konseyi'ne üye devletler arasında, Türk halklarını ortak çabalarında birleştiren ve yönlendiren Türk kültürünün tarihi ve manevi rolünün önemini kabul edilmesi, Türk halklarının dünya medeniyetinin gelişimine, insanlığın tarihi ve kültürel mirasına katkısının dikkate alınması, Türk Dili konuşan ülkeler ve halkları arasında dostane ilişkileri güçlendirmek için eğitim ve bilimsel işbirliğinin teşvik edilmesinde kararlı olunması ve akademik araştırma ve eğitimin desteklenmesi suretiyle Türk halklarının bütünleşmesini kolaylaştırmanın hedeflenmesi sonucunda, *Türk Konseyi*'nin himayesi ve çatisi altında *Türk Akademisi*'nin uluslararası bir teşkilat olarak kurulmasında mutabık kalınmıştır. (TDİK, 2014:71).

27 Ağustos 2014 tarihinde uluslararası teşkilat statüsü kazanan *Türk Akademisi*, 28 Ekim 2014 tarihinde Kazakistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nda uluslararası teşkilat olarak kayıt edilerek akredite olunmuştur. 26 Eylül 2014 tarihinde ise New York'ta yapılan *Türk Konseyi*'ne üye devletlerin dışişleri bakanlarının toplantısında *Uluslararası Türk Akademisi*'nin amblemi onaylanmıştır.

2.Türk Akademisi'nin Amaçları Ve Görevleri

Uluslararası hukuki ehliyete sahip olan *Türk Akademisi* (veya *Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı*) aşağıdaki amaçları ve görevleri yerine getirmek üzere kurulmuştur:

- 1-Türk dili, edebiyatı ve kültürünün tarihsel gelişimine ilişkin çalışmaların korunması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına odaklanarak, Türk çalışmaları alanındaki araştırmaları koordine etmek ve geliştirmek.
- 2-Türk çalışmalarının geliştirilmesi ve bu çalışmalara ilişkin bilimsel araştırmalarda uluslararası işbirliğini artırmak.
- 3-Ortak Türk tarihi ve etnografyası üzerinde kapsamlı çalışmalar yapmak.
- 4-Türk halklarının kültürel ve manevi mirası hakkında araştırmalar yapmak, bu halkların dünya uygarlığının gelişimine olan katkılarını ortaya koymak ve bu başarılar konusunda kamuoylarını bilgilendirmek.
- 5-Bilimsel topluluklar, kültür ve eğitim çevreleri, *Türk Konseyi*'ne üye ülkelerin ve diğer Türk dili konuşan ülkelerin ilgili devlet kurumları tarafından gerçekleştirilen girişimleri kolaylaştırmak ve teşvik etmek.

6-Ortak tarihi metinler ve sözlü kaynaklar da dâhil olmak üzere, Türk dillerinin tam potansiyelinden istifadeyle, tüm Türk halkları için ortak bir edebi dil oluşturma yolunda çaba harcamak.

7-Tüm Türk dilleri için geçerli olacak konsolide bir alfabe oluşturmak.

8-Tarafların eğitim kurumlarında kullanılmak üzere ortak ders kitapları/öğretim materyallerinin hazırlanması amacıyla çalışmalar yürütmek.

9-*Türk Akademisi* tarafından istihdam edilen araştırmacılar için doktora programları düzenleyerek Türk çalışmaları alanında uzmanlar yetiştirmek.

Bunların yanı sıra *Türk Akademisi*, uluslararası hukuki ehliyete sahip olarak, sözleşmeler yapmak, taşınmaz edinmek ve devretmek, mahkemeler huzurunda davacı veya davalı olarak bulunmak, mevduat hesapları açmak ve nakdi varlıklarla ilgili işlemler yapmak haklarını haizdir. *Türk Akademisi*, üçüncü taraflar ve uluslararası teşkilatlara Dış İşleri Konseyi (DİK) kararıyla gözlemci statüsü verebilmektedir. (TDİK, 2014:71-72).

3.Türk Akademisi'nin Yapısı

Türk Akademisi, üye ülkelerden birer temsilcinin ve *Türk Akademisi* başkanı ve başkan yardımcılarının oluşturduğu bir Bilim Konseyi tarafından idare edilen uluslararası bir teşkilat olarak aktif bir şekilde faaliyetlerini yürütmektedir. Bilim Konseyi Başkanlığı, üye devletlerin İngilizce resmi adlarının İngilizce alfabetik sıralamasına göre ve yıllık rotasyon esasları çerçevesinde Bilim Kurulu üyeleri tarafından üstlenilmektedir. Bilim Konseyi kararları çoğunluk esasına göre alınmaktadır.

Akademi yönetim organlarının fonksiyonları, Bilim Konseyi'nin tavsiyeleri çerçevesinde *Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Devlet Başkanları Konseyi* (DBK) tarafından atanan bir başkan tarafından icra edilmektedir. Başkan yardımcıları, başkanın milliyeti dışında kalan diğer üye devletlerce atanmaktadır. Başkan Yardımcıları, Bilim Konseyi tarafından yenilenebilmekte ve dört yıllık bir dönem için üye devletlerin vatandaşları arasından tayin edilmektedir. *Türk Akademisi*'nin personeli başkan tarafından atanmaktadır. Akademi başkanı, *Türk Akademisi*'nin faaliyetleri hakkında ilerleme raporları hazırlayıp, *Türk Konseyi* Sekreteryası vasıtasıyla DBK'ne sunmaktadır. (TDİK, 2014:73).

Bilimsel araştırma alanları, Bilim Konseyi tarafından belirlenmektedir. Bilim Konseyi tarafından belirlenen alanlarda araştırmalar yapmak için bilimsel ölçütlerle araştırmacılar istihdam edilmektedir. Akademi, araştırmacıları bilimsel yetkinliklerini dikkate alarak istihdam etmektedir. Bu bilim insanları, araştırma kapsamında belirlenen görevler ve amaçlara yönelik olarak araştırmanın konusu ile sınırlı olacak şekilde sabit bir süre için sözleşmeli olarak istihdam edilmektedir. (TDİK, 2014:73).

Türk Akademisi'nin Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşı olmayan ve Kazakistan'da daimi olarak ikamet etmeyen başkan, başkan yardımcıları ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişiler, 18 Nisan 1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi uyarınca Kazakistan Cumhuriyeti'ndeki diplomatik personele tanınan aynı ayrıcalık ve muafiyetlerden yararlanmaktadırlar. *Türk Akademisi*'nin yabancı personelinin ayrıcalık ve muafiyetleri Ev Sahibi Ülke Anlaşması ile belirlenmiştir. Akademi personeline ödenen maaş ve ikramiyeler vergiden muaf tutulmaktadır. (TDİK, 2014:74).

Türk Akademisi'nin merkezi Kazakistan Cumhuriyeti'nin başkenti Astana'dadır. Akademinin çalışma lisanı üye devletlerin devlet dilleri, resmi dilleri ve İngilizcedir.

Akademi, daha uygun bir bina temin edilinceye kadar Kazakistan Astana'nın merkezinde bulunan Barış ve Uzlaşma Sarayı olarak adlandırılan piramit şeklindeki binanın 7. Katında aktif olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Türk Akademisi'nin dönem başkanlığını Darhan Kıdırali üstlenmiştir.

Uluslararası Türk Akademisinin bünyesinde merkezlere dönüşmesi hedeflenen Tarih ve Etnoloji Bölümü, Sanat ve Kültür Bölümü, Sosyo-Ekonomik Araştırmalar Bölümü, Uluslararası Araştırmalar Bölümü ve Dil, Edebiyat ve Terminoloji Bölümü olmak üzere 5 akademik kısım bulunmaktadır.(Alyılmaz, 2016: 659).

Akademi'de henüz otuza yakın personel çalışmaktadır. Uzman kadrosu, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan'dan gelen genelde tarihçi ve dilcilerden oluşan uzmanlardan oluşmaktadır. Kazak, Özbek, Kırgız, Tatar, Uygur, Nogay halklarının temsilcileri ve uluslararası bir ekip olarak, yeni ve eski edebiyat, tarih, dil, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi ve ekonomi alanlarında Akademi'de çalışmalarını sürdürmektedirler. Uzmanların çoğu Türkçe ve İngilizce bilmektedir. Üç uzman Arapça, iki tarihçi uzman Çince, bir uzman Japonca bilmektedir. Uzmanlar arasında iki Çin uzmanı bir Rusya uzmanı ve iki Arap dünyası uzmanı yer almaktadır. Gün geçtikçe kurumsallaşan akademinin uluslararasılaşması adına uzman personelinin, Türkiye ve Azerbaycan tarafında da gönderilecek uzman personel ile güçlendirilmesi beklenmektedir.

4.Türk Akademisi'nin Bütçesi

Türk Akademisi, kendi bütçe taslağını hazırlamakta ve taslağı her bir madde üzerindeki hesaplamaları ve gerekçeleriyle birlikte yeni malî yıldan önce gelen yılın ilk yarısında değerlendirmelerini almak üzere üye ülkelere göndermektedir. Bütçe taslağı, üye devletlerin uygun bulması üzerine, DİK tarafından onaylanmaktadır. Üye devletlerin zorunlu katkıları, üye devletlerin ödeme kapasiteleri, Birleşmiş Milletler katkı payı oranları ve benzer bölgesel kuruluşlara yapılmakta olan katkılar göz önüne alınarak, DİK tarafından belirlenmektedir. Bununla birlikte, ev sahibi ülkenin payı, diğer üyelerden daha az olmayacak şekildedir. Zorunlu katkıların oranı, DİK tarafından imzalanan ayrı bir protokolda gösterilmektedir. Akademiye gönüllü katkılar ise sınırsızdır. *Türk Akademisi*'nin mali faaliyetleri için dış denetim yılda bir kereden az olmamak kaydıyla, DİK'in yetkilendirdiği bir kurum tarafından yerine getirilmektedir. *Türk Akademisi* başkanı, dış denetimin yürütülmesi için gerekli belgeleri yetkili kuruma sağlamaktadır. Dış denetim yerine getirildikten sonra denetim raporu, *Türk Akademisi* başkanı tarafından tüm üye devletlere iletilmektedir. (TDİK, 2014:74).

5.Türk Akademisi'nin Faaliyetleri

Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı, kendi kurumsal amaçlarını ve görevlerini yerine getirmek amacıyla Türkoloji alanındaki saygın bilimsel kurumlarla yoğun ilişkiler kurarak dünyanın ünlü Türkologlarının akademik çalışmalarının koordinasyonunu da üstlenmektedir.

Akademi, bu bapta aşağıda isimleri sıralanan bilimsel, akademik, stratejik ve sosyal kurum ve kuruluşlarla birlikte işbirliği memorandumlarını imzalamış bulunmaktadır(*Türk Akademisi*'nden, 2016):

Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi (TÜRKPA)

İslami Eğitim, Bilim ve Kültürel Organizasyonu (ISESCO)

İslam İşbirliği Teşkilatı'na bağlı İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA)

İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi (SESRIC)

UNESCO'ya bağlı Göçebe Kültürü Araştırma Merkezi (Moğolistan)

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO) Bilim Vakfı

Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA)

Azerbaycan Ulusal Bilimler Akademisi

Kırgız Cumhuriyeti Ulusal Bilimler Akademisi

Türkmenistan Bilimler Akademisi

Tataristan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi (RF)

Başkurdistan İlimler Akademisi (RF)

Macaristan Bilimler Akademisi

Moğolistan Ulusal Bilimler Akademisi

Azerbaycan Ulusal Bilimler Akademisi Nizami Edebiyat Enstitüsü

Rusya Bilimler Akademisi Ufa Bilimsel Merkezi

Rusya Bilimler Akademisi Doğubilim Enstitüsü

Rusya Bilimler Akademisi Sibiry Şubesi Dilbilim Enstitüsü

Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tataristan (RF) Edebiyat Enstitüleri

Türk Dil Kurumu

Moğolistan Bilimler Akademisi Tarih ve Arkeoloji Enstitüsü

Yunus Emre Enstitüsü

Hazar Strateji Enstitüsü (HASEN)

Ahmet Yesevî Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi

Ege Üniversitesi

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi

Kazan (Privoljiye) Federal Üniversitesi (RF)

Rusya Devlet Hümaniter Üniversitesi

Michigan Devlet Üniversitesi (ABD)

Xinjiang Üniversitesi İnovasyon Yönetimi Araştırmaları Enstitüsü (Çin)

Bakü Uluslararası Mültikültüralizm Merkezi

Türk Dünyası Mühendisler Mimarlar Birliği

Rusya Etnografi Müzesi

Kazakistan Milli Müzesi

Kırgızistan Cumhuriyeti Milli Kütüphanesi

Çin Halk Cumhuriyeti Sosyal Bilimler Akademisi (CASS)

Moğolistan Milli Müzesi

Akademi, gelecek yıllara ışık tutacak bazı prensip kararları da almıştır. Bunlar, ortak alfabe, ortak terminoloji, ortak tarih, ortak edebiyat ve diğer konulardaki sosyal bilim alanlarında çalışmalara öncülük etmektedir.

Akademinin bu prensip kararlarını gerçekleştirmesinde Akademinin çalışmalarını en fazla destekleyen kurumun Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) olduğu görülmektedir. Bu destekle Akademi, Moğolistan'ın Ötüken bölgesinde TİKA'nın destekleriyle önemli bir buluşa imza atmıştır. 60 civarında Türk boyunun 693 tarihinde bir araya gelmesiyle, yazılarını/damgalarını taşa kazıyarak bıraktıkları önemli bir eseri de ortaya çıkarmıştır. Macaristan'da Attila'nın mezarının bulunması çalışmalarını da yürütmektedir. Buna benzer bir çok çalışmaya da imza atacağı anlaşılmaktadır. Bununla beraber, *Türk Akademisi*'nin matbaasının kurulmasında, bugüne kadar 40'tan fazla kitabın yayımlanmasında, arkeolojik kazı çalışmalarında, Türk dünyasının genelinde okutulacak "*Ortak Türk Tarihi*", "*Ortak Türk Edebiyatı*" ve "*Ortak Coğrafya*" ders kitaplarının hazırlanmasında TİKA, *Türk Akademisi*'ni devamlı desteklemiştir ve bu yönde iki kurum arasında bir mutabakat zaptı da imzalamışlardır.(twesco.org/tr/news).

Uluslararası Türk Akademisi, amaçları ve görevleri doğrultusunda(Kıdırali, 2015:588) *Türk Konseyi*'ne üye ülkelerin 8. sınıflarında okutulmak üzere baskıya hazırladığı Ortak Türk Tarihi kitabı, Almanak ve Antoloji kitaplarının yanı sıra pek çok akademik kitap yayınlamıştır. Kitap yayınlarıyla beraber dergiler de çıkarmaktadır.

Akademi, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'den Türk tarihi alanında uzman bilim adamlarının katılımıyla *Türk Konseyi*'ne üye ülkelerin ortaokul öğrencileri için ortak Türk tarihi kitabı projesi dâhilinde makul bir 8. sınıf Ortak Türk Tarihi ders kitabını hazırlamış bulunmaktadır. Söz konusu kitabın müfredat ve proje metni, 27-28 Kasım 2014 tarihlerinde Bakü'de gerçekleştirilen *Türk Konseyi*'ne üye ülkeler eğitim bakanlarının 3. toplantısında değerlendirilerek onaylanmıştır. Baskıya hazır halde tamamlanan kitap, 2016-2017 eğitim öğretim yılında 8. Sınıf okullarda okutulmak üzere üye devletlerin onay sürecinin tamamlanmasını beklemektedir. Söz konusu bu toplantıda ayrıca Türk Dünyasının Ulusal Bilimler Akademileri Birliği'nin kurulmasıyla ilgili karar alınarak kurucu devletlerin eğitim bakanlarının da dâhil edileceği *Türk Akademisi Bilimsel Kurulu*'nun heyeti tasdiklenmiştir. (Türk Akademisi'nden, 2016).

Akademi, yine Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'den Türk edebiyatı alanında uzman bilim adamlarının katılımıyla *Türk Konseyi*'ne üye ülkelerin ortaöğretim öğrencileri için ortak Türk Edebiyatı ders kitabının projesini hazırlamaktadır. 5 Ekim 2015 tarihinde Astana'da *Uluslararası Türk Akademisi*'nde Türk Dünyası Edebiyat Enstitüleri başkanları ile Türk Dil Kurumu'nun katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda Ortak Türk Edebiyatı ders kitabı içeriği ele alınmıştır. (*Türk Akademisi*'nden, 2016).

Ortak akademik çalışmaların ve ortak ders kitaplarının, tüm Türk dünyasının kültürel birliği, uyumu ve entelektüel işbirliğinin derinleşmesine hizmet edeceğine, ortak değerlerin, ortak tarih ve ortak edebiyat anlatımının Türk dili konuşan devlet ve

toplulukların bütünleşmesi için fikri bir alt yapı oluşturacağına inanılmaktadır. (Kıdırali, 2015:603).

Akademi, terminoloji ve ortak alfabe konularında da çalışmalarını sürdürmektedir. *Türk Akademisi*'nin onayladığı ortak Latin alfabesi şu anda resmî internet sayfası ortamında kullanılmaktadır.

Türk Akademisi, Türk entegrasyonu/uyumu/bütünleşmesi programının konseptini de hazırlamış bulunmaktadır.

İlk sayısı 2014'de çıkan *GLOBAL-Türk* dergisi, günümüz Türk dili konuşan ülkeler ile geniş anlamda Avrasya ülkelerinin gelişimi ile ilgili sosyal ve ekonomik süreçler, sosyo-kültürel sorunlar, uluslararası ilişkiler, entegrasyon/uyum yönündeki gelişmeler, milli kimliğin oluşumu ve dil siyaseti gibi kapsamlı konuları inceleyen uluslararası bilimsel bir dergi olarak yayını sürdürmektedir. Türk dili konuşan ülkeler ile Avrasya ülkeleri ve bölgelerinin bilimsel entegrasyonu ve tek entelektüel ortamının oluşturulmasını kendine misyon edinmiştir. Makaleler, Kazak, Türk, Rus ve İngiliz dillerinde kabul edilmektedir.(twesco.org/tr/edition, Kıdırali, 2015:605).

İlk sayısı 2013'te çıkan ve Kazakistan, Rusya, İngiltere ve Türkiye devlet dillerinde üç ayda bir yayınlanan *ALTAY VE TÜRKİYAT* dergisi, çağdaş Türkoloji'nin yeni çalışma alanlarından haber veren makaleler; altayistik, dilbilimi ve edebiyat, folklor ve sanat, tarih ve tarihî kaynaklar alanında tanınmış uzman şahısların inceleme çalışmaları, ayrıca Türk dünyasının bilim ve eğitim alanlarına katkıda bulunan şahsiyetler hakkındaki bilgiler, yeni kitap tanıtım yazıları, Türk halklarının manevi kültürü hakkındaki yeni bilgi ve haberler yayınlamaktadır. (twesco.org/tr/edition).

Halen ağırlıklı olarak dil ve tarih konuları ele alınan dergide, İngiliz, Rus, Türk ve Kazak dillerinde, Türkolojinin yanı sıra Altay araştırmalarının, Türk topluluklarının kültürü, sanatı, folkloru, etnografyası ve diğer özelliklerinin aydınlatılması öngörülmektedir.(Kıdırali, 2015:605).

Uluslararası Türk Akademisi tarafından hazırlanan ve Kasım 2015 tarihinden beri Kazakistan, Rusya, İngiltere ve Türkiye devlet dillerinde haftalık elektronik haber bülteni olarak çıkan *Turkic Weekly*, Türk dünyasındaki son gelişmelerin nabzını tutmaya yardımcı olan bir haber kaynağı olarak bülten, Türk dili konuşan ülkelerde cereyan eden kilit öneme sahip siyasi, sosyal, ekonomik ve bilimsel olaylar hakkında güvenilir bilgi ve güncel analiz sunmaktadır.(twesco.org/tr/edition).

Akademi'nin yürüttüğü bilimsel çalışmaların sonucu olarak 20 Mayıs 2014 tarihinde Rusya ve Türk dünyasının saygın akademisyenleri Dmitriy Vasiliyev (Güney Sibiryա Runik Türk Yazıtları, Altay'ın Eski Türk Yazıtlarının İncelenmesi), Mirfatih Zakiyev (Eski Türk Adbilimi ve Morfonolojisi), Zaur Gasanov (Sakaların Sosyal ve Kültürel Değerleri: Eski Aşguzlar-İşguzlar/Guzlar) ve diğer bilim adamlarının akademik çalışmalarının tanıtımı yapılmıştır. Bunun yanı sıra şu anda 6 bilimsel monografinin yayınlanması planlanmıştır.(*Türk Akademisi*'nden, 2016).

18-20 Temmuz 2014 tarihlerinde *Türk Akademisi*'nin "Batı Türk Kağanlığı'nın Devlet Yapısı" konusunda yürüttüğü bilimsel projesi çerçevesinde tanınmış arkeolog, Profesör Zeynolla Samaşev'in yönetiminde gerçekleştirilen arkeolojik kazı çalışmalarının sonucu olarak eski bir Türk asker ve ozanın mezarı bulunmuştur. Arkeolog akademisyenlerle birlikte yapılan ilk ekspertiz/uzman incelemesi çalışmalarına göre 7. yüzyılda yaşamış askerin iskeletiyle birlikte silahları (yay, ok, sadak, kılıç) ve at kemikleri bulunmuştur.

Askerin yanında kopuza benzer müzik aletinin bulunması da arkeolojik kazı çalışmalarının en heyecan verici keşfi olmuştur. Arkeolojik buluntunun ait olduğu tarihi devir *Türk Akademisi*'nde yürütülecek espertiz/uzman incelemesi çalışmalarından sonra tespit edilecektir.

Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı, Türk Dünyasının bilimsel ve entelektüel platformu haline gelmeyi amaçlamaktadır. Akademi bünyesinde 35 bini aşkın değerli kitap bulunduran açık raf bir *Türk Kütüphanesi* ve mini bir *Türk Müzesi* de bulunmaktadır. Akademi hakkında bütün haberlerin ve proje bilgilerinin yer aldığı İnternet sitesinde(*twesco.org*) müze ve kütüphaneye sanal seyahat imkânı sunulmaktadır. Site, aynı kökten gelen Türk Dili Konuşan Ülkeler halklarının bilim ve kültür dünyasından bilgi alışverişi yapılacak tek internet sitesi olma gayesini gütmektedir.

Türk Kütüphanesi'nde, monografi, mecmua, katalog, albüm, almanak, dergi, süreli yayın gibi Türkolojinin tüm alanlarında kitaplar bulunmaktadır. Türkoloji konulu İngiliz, Rus, Alman ve Fransız başta olmak üzere birçok yabancı dillerdeki kitapların ve elektronik kitap ve makalelerin yanı sıra Türk topluluklarının dillerine ait eserler kütüphanede bir araya getirilmiştir. Türk dillerinde yayınlanmakta olan Türkoloji konularını içeren süreli yayınlar ve dergilerin temin edilmesine özen gösterilmektedir. (Kıdırali, 2015:606).

Türk Kütüphanesi, Amir Nacip, Abjan Kurışjanov, Abduali Kaydar gibi ünlü Türkolog akademisyenlerin ve Rabiğa Sızdıkova'nın bağışladıkları şahsi kitap kaynaklarıyla daha da zenginleştirilmiştir. Abjan Kurışjanov'un ve ünlü Macar Türkolog Mandoki Kongur İştvan'ın 16 bin kitaptan oluşan kütüphanesi Budapeşt'ten getirilerek akademi kütüphanesine teslim edilmiştir. Türkiye eski Cumhurbaşkanı Abdullah Gül de kütüphaneye bine yakın kitap bağışlamıştır. Türk tarihi ve kültürüne ait zengin bir kütüphane haline gelen kütüphanede, nadir kitap ve el yazmalar arşivi de kurulmuştur.(*Türk Akademisi Türk Kütüphanesi'*nden, 2016).

Akademi'nin, Türk halklarının kültürel özelliklerini göstermek amacıyla kurulan *Türk Müzesi'nde*, Türk halklarının kültürüne ait tarihî eserler sergilenmektedir. Müzede, ünlü koleksiyoncu Ulan Jakeyev'in şahsi arşivinden teslim edilen 240 tarihi eserle yenilenmiştir.(Kıdırali, 2015:606, *Türk Akademisi Türk Müzesi'*nden, 2016).

Türk Akademisi, tanınmış bilim insanlarını altın madalyalarla ödüllendirmektedir: İpek Yolu ve üzerindeki Merkezî Asya ülkeleri hakkında araştırma çalışmaları sayesinde halklar arasındaki işbirliğini pekiştirmeye yaptığı katkılarından dolayı Nobel Ödülü sahibi Aziz Sançar'a ve dünyaca ünlü akademisyenler Kemal Karpat ve Edward Allworth'a altın madalyalar takdim etmiştir.(Turkic Weekly/21, 2016).

Aynı şekilde Türkolojiye katkı sağlayan ve çalışmalarıyla halklar arasındaki dostluğu pekiştirerek, kültürel bağları derinleştiren Astana'da tanınmış şair, fikir adamı *Oljas Omaroğlu Süleymenov'u*, Özbekistan Bilimler Akademisi üyesi, tanınmış tarihçi *Ahmadali Askaroglu Askarov'u*, tanınmış bilim adamı, fikir adamı *Adil Kurmanjanoğlu Ahmetov'u* ve Rusya'nın tanınmış Türkolog bilim adamı *Dmitriy Mihayloviç Nasilov'u* özel altın madalyalarıyla ödüllendirmiştir.(*twesco.org/tr/news/akademiya*).

Türk Dili konuşan ülkeler bilim adamları, siyasetçileri, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, *Türk Akademisi'nin* çalışmalarına aktif bir şekilde katılmaya davet edilmektedir.(Canseyit, 2014:19).

Uluslararası Türk Akademisi, bilimsel projeler kapsamında, Türk halklarına ait kültürel ve tarihî mirasın incelenmesi amacıyla Türk tarihi ve kültürel değerler, Türk dünyasındaki

siyasi-ekonomik ve sosyal-kültürel süreçler, ortak Türk tarihinin teorik ve metodolojik temelleri, Türk dillerinin sözlük ve gramer yapısının karşılaştırmalı incelenmesi, Türk dünyasındaki entegrasyon/uyum süreçleri, entegrasyonunun ekonomik ve insani yönleri ve ortak Türk yazısı gibi konularda çalışmalarını sürdürmektedir. (Kıdırali, 2015:603).

6.Sonuç

Üye ülkeler Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye tarafından bütçesi tahsis edilen *Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı*, Türk dünyasının dillerini, kültürünü ve kadim çağlardan günümüze kadarki tarihini titizlikle ve kapsamlı bir şekilde inceleyen ve benzer konulardaki bilimsel araştırmaların koordinasyonunu üstlenen uluslararası bir teşkilat olarak, Türk dünyasının araştırma ve eğitim merkezleri arasındaki bilimsel işbirliğini teşvik ettiği görülmektedir.(Turkic Weekly/5, 2015).

Akademinin, Türk dili konuşan ülkeler bilim adamları arasındaki işbirliğini güçlendirmesi ve ortak bilimsel çalışmaları daha güçlü bir şekilde teşvik etmesi gerektiği çeşitli platformlarda vurgulanmaktadır.(Kara, 2016:116).

Türk Akademisi, belirtilen amaçları, görevleri ve zirveler sonucunda çıkan talimatlar doğrultusunda, aktif olarak 2014 yılından beri, Türk kültürü ve mirası, Türk dünyası, Türk edebiyatı, Türk tarihi, Türk dili konuşan ülkeler ve topluluklar, Türk yazısı, Türk bütünleşmesi Türk dünyasında Yesevi ruhunun tekrar canlanması, siyaset, ekonomi, finans, enerji, vb. konularda uluslararası düzeyde düzenli olarak akademik çalışmalar, forumlar, konferanslar, toplantılar, bilimsel seminerler, yuvarlak masa toplantıları ve tanıtım sergileri düzenlemeye devam etmektedir.

Merkezi Kazakistan Astana’da bulunan teşkilat, kurulduğu tarihten itibaren ilişkilerini ve faaliyetlerini geliştirerek devam ettirdiği ve amaçları doğrultusunda önemli aşamalar kaydettiği anlaşılmaktadır.

Türk Konseyi çatısı altında görev yapan *Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı*’nın, yorucu yoğun güncel faaliyetlerden öte, diğer ortak ve ikili akademik kuruluşlarla ilişkiler kurarak arzulanan ve hedeflenen noktaya gelebilmesi, akademik hedeflerine ulaşabilmesi için ivedilikle yapılması gerekenler konusunda yapıcı eleştirel değerlendirmeler de yapılmaktadır.(Alyılmaz, 2016:660-661).

Kurumun mevcut altyapısı ve binasının Akademinin çalışmalarına ve hedeflerine pek elverişli olmadığı söylenebilir. Altyapı, elemanlar ve görevlerine uygun çalışmalar için daha elverişli hale getirilebilir. Muvakkat şartlarla çalışan Akademi, dört üye ülkenin ilgili kurumları arasındaki uyum sorunları halen çözüm bekliyor. Kurumsal meselelerin çözülmesi meselesi, en üst seviyede çözüle bile, bürokrasinin aşılması ve bakanlıklar düzeyinde işlemlerin tıkanmadan hızlandırılması beklenmektedir.

Akademinin, şu anda üye ülkeler arasında ve uluslararası tanınırlığı orta düzeydedir denilebilir. UNESCO ve BM merkezlerinde etkinlik düzenleyebilen kuruma üye dört ülke, Akademiye daha çok önem verir, düzenli bütçe ayırırsa çok orijinal akademik çalışmalar üretebilir. Çünkü *Türk Akademisi*, TTK veya TDK gibi milli ve sınırlı değil, uluslararası nitelikli bir kurum olarak farklı bölgelerde ve ülkelerde etkisi olan, hem Türkiye ve hem diğer Türk cumhuriyetleri için faydalı, etkili ve etkin bir kurum olma konumundadır.

Türk Akademisi'nin bütçesi, dört üye ülke arasında, antlaşmada taksim edildiği şekilde her üye ülke tarafından daha çok önemsenmesi, düzenli tahsis edilmesi ve kültürel-stratejik ilişkileri bağlamında eşit derecede desteklenmesi önem arz etmektedir.

Uluslararası teşkilat statüsü olan Akademi, üniversitelerle bilimsel faaliyet düzeyinde işbirliği yapmakla beraber, aynı zamanda bir strateji merkezi, kültür merkezi ve Türkoloji merkezi gibi çalışmaktadır (Çetin, 2011:549-554).

Akademi, nasıl çalışmalı? Dört üye ülkenin ve akademisyenlerin akademiden beklentileri nelerdir? Türk Dünyası Projesi'nde* önemli, akademik rol oynayan ve Türk dünyasının tarih, dil, kültür, ekonomi ve sosyal sorunlarını araştıran bir kurum olabilir mi? Her faaliyetini "Türk" adıyla yapan kurum bu sorular karşısında üye ülkelerden net bir çözüm beklemektedir.

Ortak kardeş kuruluşlar olan *TÜRKPA*, *TÜRKSOY* ve çatı kuruluş *Türk Keneşi*'nin de akademik, entelektüel ve fikri birliğe yönelik olarak *Türk Akademisi* ile daha fazla iş yapması beklenmektedir.

Kaynakları sınırlı Akademi, arkeoloji, stratejik analiz, dil ve tarih araştırmaları gibi sınırlı konularda 3-5 çalışma gurubu kurarak, tüzüğü çerçevesinde net alanlarda bilimsel çalışmalar ve projelere ağırlık vermelidir. Sınırlı da olsa net amaçlarla net sonuçlara ulaşmalıdır. Uluslararası teşkilatlara eşit durmalı, *Türk Keneşi*'nin diploması ile, *TÜRKSOY*'un kültürle, *TÜRKPA*'nın parlamento ile çalıştığı gibi *Türk Akademisi*'nin de sadece bilimle çalışması istenmektedir.

Teşkilat, üye dört ülkeyi kapsayacak şekilde, idari ve akademik kadrolarında dengeli yapılanma çalışmalarını bir an evvel tamamlaması gerekmektedir.

Kaynakça

Abdulvahap Kara, (2014), "Türk Dünyasındaki Siyasi ve Ekonomik İşbirliğinin Güçlendirilmesinde Kültürel İlişkilerin Önemi", *Türk Diasporası ve Türk Dünyası Vizyon 2023*, Editör: Almagül İsina, Tasam Yayınları, İstanbul, ss. 113-117.

Akıncı, Halil, (Büyükelçi, Türk Keneşi Genel Sekreteri), (2014), Açılış Konuşması, *Türk Diasporası ve Türk Dünyası Vizyon 2023*, Editör: Almagül İsina, Tasam Yayınları, İstanbul, ss.25-27.

Aktaş, Hayati-İpek, Cemil Doğaç, (2014), "Frankofoni (Fransızca Konuşan Ülkeler Topluluğu) Türk Dünyası İçin Bir Model Olabilir mi?", *Türk Diasporası ve Türk Dünyası Vizyon 2023*, Editör: Almagül İsina, Tasam Yayınları, İstanbul, ss. 45-48.

Alyılmaz, Cengiz, "Uluslararası Türk Akademisi Ve Altay Cumhuriyeti'ndeki Eski Türk Yazıtları Albümü Adlı Eser Üzerine", A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] 56, Erzurum, 2016, ss. 657-690.

* Türk Dünyası Projesi, Türkiye'nin 1990'larda başlattığı ve ABD'nin de yeşil ışık yaktığı, Rusya'nın ise korktuğu veya rahatsız olduğu, Türk cumhuriyetleri ve topluluklarının Türkiye'nin liderliğinde gerçekleştirilecek entegrasyon/uyum projesidir. Bu projede 1990-2000 yıllarda Türkiye lider idi. Daha sonra bu konuda Kazakistan ve Azerbaycan da güçlendi. Türkiye'nin Türk Dünyası Projesi, Türkiye'nin bölgesel politikaları ile içli dışlı olarak ve sonra tabii olarak zayıfladı. Burada büyük kardeş ağabey sendromu önemli. Bunun yerini kısmen Kazakistan doldurmaya çalışmaktadır.

“Basında Türk Akademisi”,
http://twesco.org/tr/about/media/tika_ve_uluslararası_t_rk_akademisi_aras_nda_birli_ii/,
15.09.2016.

Çetin, Nursulu, (2011) “XXI. yüzyılda Türk Akademisi’nin Türkoloji Araştırmaları Merkezine Dönüşmesi”.IV. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri. Muğla, ss.549-554.

Kıdırali, Darhan, (2015), “Uluslararası Türk Akademisi”, *Türk Cumhuriyetleri ve Topulukları Yıllığı 2013*, Editör: Murat Yılmaz, Turgut Demirtepe, Ankara: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yayınları, ss.599-606.

Kıdırali, Darhan, (2015), “Türk Konseyi (Türk Keneşi)”, *Türk Cumhuriyetleri ve Topulukları Yıllığı 2013*, Editör: Murat Yılmaz, Turgut Demirtepe, Ankara: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yayınları, ss. 576-588.

Mert, Osman, (2015) “Türk Konseyi (Keneşi) Türk Üniversiteler Birliği Ve Türk Üniversiteler Birliği I. Genel Kurulu”, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] 53, Erzurum, ss.273-290.

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (TDİK), (2014) “Türk Akademisi’nin Kuruluşuna Dair Anlaşma”, *Resmi Belgeler*, İstanbul.

TDİK, *Resmi Belgeler*, 2014.

Turkic Weekly/5, (2015), (30 Kasım-6 Aralık),
<http://www.turkkon.org/Assets/dokuman/Turkic-Weekly-5-Turkce.pdf>, 15.09.2016.

Turkic Weekly/21, 2016 (28 Mart-3 Nisan), “Uluslararası Türk Akademisi BM’de”,
<http://twesco.org/upload/medialibrary/21%20TW%20turkce.pdf>, 15.09.2016.

Türk Akademisi’nden elde edilen veriler, 27.05.2016.

Türk Akademisi Türk Kütüphanesi’nden elde edilen veriler, 27.05.2016.

Türk Akademisi Türk Müzesi’nden elde edilen veriler, 27.05.2016.

Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı/International Turkic Academy (Turkic World Educational and Scientific Cooperation Organization: TWESCO), “Yayınlarımız”,
<http://www.twesco.org/tr/edition/>, 09.06.2016.

Türk Akademisinin Kuruluşuna Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı, 06.08.2013, <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0818.pdf>, 15.09.2016.

Tüymebayev, Canseyit (Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi), (2014), Açılış Konuşması, *Türk Diasporası ve Türk Dünyası Vizyon 2023*, Editör: Almagül İsina, Tasam Yayınları, İstanbul, ss. 17-20.

“Türk Akademisinin Kuruluşuna Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu”, 24.1.2014,
<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss536.pdf>, 15.09.2016. *Dışişleri Komisyonu Raporu, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Dışişleri Komisyonu Esas No: 1/818, Karar No: 413, 24.1.2014.*

“Türk Keneşi 5. Zirvesi: Ortak Enformasyon Alanı Ve Çok Taraflı İşbirliğinin Derinleştirilmesi”, Haftalık e-bülten, 15.09.2015-21.09.2015, no:33, Ahmet Yesevi

Üniversitesi yayını, http://www.ayu.edu.tr/static/aae_haftalik/aae_bulten_tr_33.pdf,
15.09.2016.

“Uluslararası Türk Akademisi Tanınmış Fikir Adamları ve Bilim Adamlarını Altın Madalyalarla Ödüllendirdi”, 23.05.2016,
http://twesco.org/tr/news/akademiya_nagradila_vidnykh_uchenykh_zolotymi_medalyami_, 15.09.2016.

“Uluslararası Türk Akademisi Tanıtım ve Ödül Töreni Gerçekleştirildi”, 14 Ocak 2016,
<http://www.tuba.gov.tr/news/t/page/5/id/1442/>, 16.09.2016.

EKLER

Türk Akademisi'nin logosu:

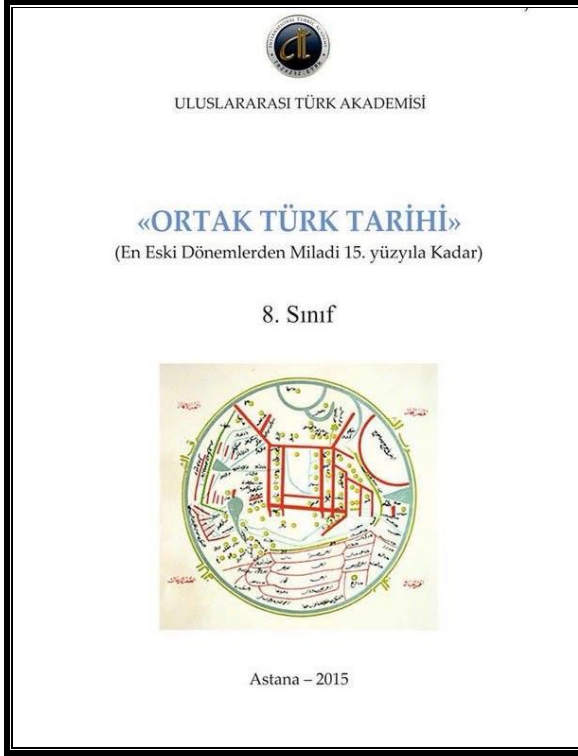
**INTERNATIONAL
TURKIC ACADEMY**
Turkic World Educational and Scientific
Cooperation Organization (TWESCO)

Türk Akademisi İnternet Sayfası: <http://twesco.org>

Türk Akademisi'nin Çıkarıldığı Dergilerin Kapak Örnekleri:

Türk Akademisi'nin çıkardığı “Ortak Türk Tarihi” Kitabı Kapak Örneği:

İÇİNDEKİLER

Önsöz	4
I. Bölüm: Dünya Tarihi Çerçevesinde Türk Dünyası	6
II. Bölüm: Hun İmparatorluğu Ve Müteakip Türk Hanedanları	19
III. Bölüm: Eski Türk Kağanlıkları	30
IV. Bölüm: İslam'ın Kabulü Esnasındaki Türk Devletleri Ve İlk Türk-İslam Hanedanları	44
V. Bölüm: Orta Çağ Türk Devletleri	62
VI. Bölüm: Türk – Moğol Ulusları	77
VII. Bölüm: Timurlular Devleti	92
VIII. Bölüm: Güney-Batı ve Ön Asya'daki Türk Hanedanları	103
IX. Bölüm: Osmanlı İmparatorluğu	119
X. Bölüm: Türk Dünyasının Ortak Manevi Ve Kültürel Mirası	127
Sözlük	140
Kaynakça	151